

מסורת הש"ס

(א) עירובין טו., (ב) ברכות יא. ע"ש טז. ע"ש, (ג) כתובות ו': מ"ק טו. ע"ש (שמות ט"ו:), (ד) [סוטה מד:], (ה) [לקמן כו.], (ו) [שם], (ז) [ע"ש].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה טריד וכי דאינו יכול:

מוסף רש"י

אלא בית סאתים. אם היה הקיפו יותר על בית סאתים, אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות ואפילו נטעו ממחילה לכן, דהוי מוקף לדירה (שורבין צט.). שתשמישיה לאייר. אינה דורג בה אמות אלא להמקופ בה שומי הדקה (שם ק.). שבת בהלך קדש עליו היום וקנה שט שציתמו, שהוא גבוה עשרה. דלמריקן גוד אסיק מחילתיו כל סביבותיו והרי הוא מוקף (שורבין סד.). וכן בבקע. אחד מנקיף הכללים (שם), והוא מארבע אמות עד בית סאתים. הואיל ושבת באייר מחילתיו נעשית ציטו וכו' לארבע אמותיו הוא, הלכך מהלך את סולו וחוצה לו אלפים אמה, אבל אי היה טפי מציט סאתים אין מחילתיו מועילות לו, שהיקף שאט עשוי לדירה אינו מועיל אלא לבית סאתים, להכי נקט מארבע אמות ואיך, דאם היה פחות מדי אמות מאי מהלך את סולו מחילתו מאי מהני, כללוא מחילתו נמי מוקף לכל אדם ד' אמות (שם), ושיבולות מקיפות אותה. שהניח גבוהה סביב מנקטור ושבליט גבוהין' עסקינן (שם). אובליין ושותין ארעי חוץ לסוכה. נפקא לן מנכסותו משבו, משבו נעון מדורו, וכמה היא דירתו של אדם,לאכול בה אכילת קצת עול, אכל אכילת ארעי אכלג כלל דירתו, כמו אכלג בתלמי או בשדה ואט מנפק דירה, וסבדא היא אלא הקיפי הכתוב באכילת ארעי, שחית ארעי נמי כשחמה שמים או שלשה פעמים, אבל אם קובע טעודתו על היין, כגון בני אדם ששומין כחיות כל יום, אסור (סידור רש"י סי' רסג.) ובבלכתך בדרך פרט לחתן. ואפי' דחתן נמי עוסק במזוה הוא, אי לאו קרא ימירה לא נפקא לן מקרא קמא, דכיון דעוסק במזוה לא כתיב בקרא כהדילא אלא מישועט כעלמא הוא, דקא דרשיין בדיקן וממעטין מינה עוסק במלאכת מזוה דליכא טירדא, אבל חתן דטירדא דמחשבה כעלמא הוא, שמחשב על עסק כחוליס, אי לאו קרא ימירה לא איתמשע (ברכות יא.). הכונס את הבתולה פטור. שטורד במחשבת בעילת מזוה (שם), מאי משמע. פרט לעוסק במזוה (שם). כי דרך.

בשבתך וכלכתך הוקפו לדרך' אי משום טירדא דמחשבה פטרת ליה, אפילו טבעה ספינתו נמי (שם), שהרי נאמר בהן פאר. ליחזקאל, פאלך חפוש עלין וגו' וכיון דדעו פאר ואכל מתגולגל כעצור כעפר אין זה פאר (שם וכע"ז בחובות ו.). הכא טריד טירדא דמצוה. וכיון דאין מישעט כעלמא דרשיין פרט לחתן, מסמיך אס משמעט מיניה טירדא דמזוה (ברכות יא.).

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

אלא אם כן אינו הוה אלא כשיעור ציט סאתים כחצר המשכן ששיעור זה נתנו חכמים לכל היקף שאינו לדירה ואם גדול הוא מכאן הוי כרמלית ואין מטלטלין בו אלא בתוך ארבע אמותיו של אדם והאי כיון דצידיים הוקף ולדירה אפילו הוא יותר מצית סאתים ליעטלל ציה: **ששמישה לאויר**.

אינה עשויה דירה זו אלא לאורך אויר שחוצה לה לשמור השדות ואינה שחוצה דירה להסיר היקף גדול: **שצט כהל**. קדש היום על האדם והוא כהל גבוה עשרה וקנה שט שציטתמו: **והוא מארבע אמות עד ציט סאתים**. גדול הוא מארבע אמות אבל אינו יותר על ציט סאתים: **וכן בנקע**. גומא העשויה מששת ימי בראשית ווליא"ה: **וקמה קלוה**. כאלמנעה: **ושבולות**. גבוהות עשרה מקיפות אותה סביב. כל הני מחילות נינהו להיקף ציט סאתים ולא ליותר מכאן דלא נעשית לדירה הלכך מהלך את כולה למחר וחוצה לה אלפים דכל חללה הואיל ושצט זה באוירה מנעבוד יום הוה לארבע אמות של מוקס שציתה. ולהכי נקט והוא מארבע אמות דאי לא הוה יותר מארבע אמות מאי מהלך את כולה איכא כלל מחילות נמי ארבע אמות מוקס שציתה אית ליה דהיינו שצו איט תחתיו וחוצה להן אלפים אמה דכתיב אל ילא איט ממקומו ואסמון רצנ למילך מוקס וממקס ומקס מניסה כו' כדאמרין בעירובין (דף נה.). ומל מוקף מחילות הוא דכל שגבוה עשרה אמרי' גוד אסיק מחילות שלו והיקף צה את רלשו: **ושבולות מקיפות**. ואע"ג דאין עומדות כרוס: **דעניד ליה**. למחילות השכלים כהוצא דופנה משבולת לשבולת עד שאגדן וגדלן יחד סביב ומחזיקות זו את זו: **בתני' שלוחי מזוה**. הולכי בדרך מזוה כגון ללמוד תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שצויים: **פטורין מן הסוכה**. ואפי' כשעת מנייתן: **גב' כשבת כצינך פרט לעוסק במזוה**. שאינו חייב בקריאת שמע ולקמן מפרש

מאי משמע: **וצלכתך בדרך פרט לחתן**. ואע"ג דהוא נמי במזוה טריד אינטיירכי להו מרי קראי דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו כהדילא כתיב בקרא הוה אחיניא לא פטור הכתוב אלא טורח ועושה מלאכת מזוה צידים או מהלך למזוה אבל חתן שהוא יושב וצטל עוסק אלא טריד במחשבת צעילה לא פטור הכתוב הלכך מוקף ימירה אשמעינן דפטור מוק"ש דטריד במחשבת צעילה: **מאי משמע**. מהני קראי פרט למזוה: **די דרך**. הולך בדרך סחורה: **מי לא עסקינן כו'**. וכי אינך יכול לכלול במקרא דרך מזוה עם הרשות והא דרך סתמא כתיב ומשמע נמי דרך מזוה וקאמר רחמנא ליחייב לקרות: **אס כן**. דבדרך מזוה נמי קאי לכתוב כלכת בדרך: **טריד**. לבו טרוד במחשבת צעילה ומסתבדר כי פטריה קרא משום טירדא פטריה (א) ואינו יכול לעסוק בשנים כחד: **כונס אלמנה לא עריד**. ויכול לקיים את שתייה: **אי משום טירדא כו'**. האי דפריך משמע ליה דטירדא פוטרתו לפי שאינו יכול לכוון את לבו והלכך אפי' טבעה ספינתו דטורד כעצרו ליפטרי: **שנאמר כהן פאר**. כדלקמן [ע"ב] ואכל לאו כר פאר הוא וכשמתפאר מראה כעצמו שאינו אכל: **חתן טריד טירדא דמזוה**. ואשמעינן קרא דלא מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מזוה ראשונה כשביל זו הבאה עליו אלא יעסוק בראשונה ויתן לבו להיות בקי בדבר: **טירדא דרשות**. שאף על פי שהוא חייב לנהוג אכילות של נעילה רחילה וסיכה להראות כבודו מתו אינו חייב להכטער: **והעוסק במזוה דפטור ממזוה מהכא נפקא**. משבתך כצינתך: **ויחי אנשים וגו'**. כפסח מדבר קרא כשנה השנית ליציאת ממצרים: הכי

פרק שני סוכה

בה.

קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה. אע"ג דמוקי לה במסקנא דעניד לה כהוצא דופנה לא שייך כהן ללאקשוי אי הכי ניטלטל כולה כדאקשי לעיל דהתם באילן המסך על הארץ שיש בו סכך וחשיב כמוקף לדירה אבל הכא ליכא סכך אלא אויר ואפי' הקיף ולצסוק פתח לא חשיב מוקף לדירה כדאיתא פרק עושין פסין (עירובין דף כד.).: **שלוחי מצוה**. הולכי כדבר מזוה כגון ללמוד תורה או להקביל פני רבו ולפדות שצויין פטורין מן הסוכה ואפילו כשעת חנייתן כך פי' כקונטרס וכן משמע בגמרא(א) דקאמר הולכי לדבר מזוה פטורין מן הסוכה בין ציוס ובין כלילה ומשמע אע"פ שאין הולכין אלא ציוס דאי דאזלי ציממא וכלילה אפי' לדבר הרשות נמי פטירי כדקתני כצרימא(א)

ועוד עובדא דרב חסדא ורבה כר רב הונא דגנו ארקתא דסורא ותימנה אס יכולין לקיים שניהם אמאי פטורין דלטו אדם שיש לו יציית כצגדו ותפילין כראשו מי מיפטרי ככך משאר מלות וצפ' אין בין המודר (מרים ד' ג.) גבי המודר הנאה דמחזיר לו אצידתו אע"פ דמהני ליה פטוטה דרז יוסף משום דלא שכיחא ואי כל זמן שאצידה צציתו מיפטרי מלמיתב ריפתא לעני אס כן שכיחא היא אלא ודאי לא מפטרי אלא כשעה שהוא עוסק בה כגון טלית של אצידה ושוטחה לזורכה או כהמה שגומן לה מזונות דלא שכיחא כצאזמה שעה יצא עני לשאול ממנו וצריך לומר דהכא נמי איירי ככי האי גוונא דאי מיטעדי בקיוס מזות סוכה הוו מצטלי ממצות: **ובללכתך בדרך פרט לחתן**. ואף על גב דהוא נמי במזוה טריד אינטיריך מרי קראי דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו כהדילא כתיב בקרא הוה אחיניא לא פטור הכתוב אלא טורח ועושה מזוה צידים או מהלך במזוה אבל חתן שהוא יושב וצטל ואינו עוסק אלא מחשב כצעילה לא פטור הכתוב הלכך מקרא ימירה אשמעינן דפטור מק"ש דטריד במחשבת צעילה כך פי' כקונטרס וסוגיא דשמעתין משמע דמוצלכתך בדרך ממעט האי דבמזוה קא עסיק וציליהי פ"ק דברכות (דף יא.) הגרסא להפך דגרס התם" כשבתך פרט לחתן וצלכתך בדרך פרט לעוסק במזוה וגירסא זו נראה דהכי משמע קרא כשבת דידך הוא דמיחייבת בק"ש ולא כשצט דמזוה שאמה יושב ומחשב כצעילת מזוה וצלכתך ממעט עוסק במזוה דמשמע כלכת דידך ולא כלכת מזוה ומחתן לא הוה ידעינן שאר עוסק במזוה דללמא שאני חתן שאין נקל לו כל כך להסיר הטיירדא מלצו אע"פ שצטיירדא דרשות מיציעי ליה ליחוציה דעמיה ולהסיר מחשבתו טירדמו: **שחררי נאמר בהן פאר**. לקמן כשמעתינ מפרש מדקא אמר ליה רחמנא ליחזקאל פאלך חפוש עלין את הוא דמיחייבת אבל כולי עלמא פטירי והא דמשמע לישאנ שהטעם תלוי משום דאיקרו פאר ואכל לאו כר פאר הוא וכשמתפאר מראה כעצמו שאינו אכל לא איתא למימר אלא דלא ליפיין מהכא לפוטרו משאר מלות דשאני תפילין דאיקרו פאר וא"ת ומאי שנא גבי תפילין דלמרינן דדוקא ליחזקאל קאמר ליה ולא לשאר אכלים וגבי תלמוד תורה אמרינן פ"ק דמועד קטן (דף טו.) אבל אסור בת"מ מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנך דוס דעצדי שאר אכלים כיחזקאל יש לומר כדבברי תורה ששינה צו הכתוב מ"ע איט לן למימר משום דאכל אסור כדבברי תורה אבל כתפילין אמאי הוצרך לומר לו שייית תפילין אס לא כשביל שהייתי כסור לאוסרו: מישאל

במחשבת צעילה כך פי' כקונטרס וסוגיא דשמעתין משמע דמוצלכתך בדרך ממעט האי דבמזוה קא עסיק וציליהי פ"ק דברכות (דף יא.) הגרסא להפך דגרס התם" כשבתך פרט לחתן וצלכתך בדרך פרט לעוסק במזוה וגירסא זו נראה דהכי משמע קרא כשבת דידך הוא דמיחייבת בק"ש ולא כשצט דמזוה שאמה יושב ומחשב כצעילת מזוה וצלכתך ממעט עוסק במזוה דמשמע כלכת דידך ולא כלכת מזוה ומחתן לא הוה ידעינן שאר עוסק במזוה דללמא שאני חתן שאין נקל לו כל כך להסיר הטיירדא מלצו אע"פ שצטיירדא דרשות מיציעי ליה ליחוציה דעמיה ולהסיר מחשבתו טירדמו: **שחררי נאמר בהן פאר**. לקמן כשמעתינ מפרש מדקא אמר ליה רחמנא ליחזקאל פאלך חפוש עלין את הוא דמיחייבת אבל כולי עלמא פטירי והא דמשמע לישאנ שהטעם תלוי משום דאיקרו פאר ואכל לאו כר פאר הוא וכשמתפאר מראה כעצמו שאינו אכל לא איתא למימר אלא דלא ליפיין מהכא לפוטרו משאר מלות דשאני תפילין דאיקרו פאר וא"ת ומאי שנא גבי תפילין דלמרינן דדוקא ליחזקאל קאמר ליה ולא לשאר אכלים וגבי תלמוד תורה אמרינן פ"ק דמועד קטן (דף טו.) אבל אסור בת"מ מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנך דוס דעצדי שאר אכלים כיחזקאל יש לומר כדבברי תורה ששינה צו הכתוב מ"ע איט לן למימר משום דאכל אסור כדבברי תורה אבל כתפילין אמאי הוצרך לומר לו שייית תפילין אס לא כשביל שהייתי כסור לאוסרו: מישאל

במחשבת צעילה כך פי' כקונטרס וסוגיא דשמעתין משמע דמוצלכתך בדרך ממעט האי דבמזוה קא עסיק וציליהי פ"ק דברכות (דף יא.) הגרסא להפך דגרס התם" כשבתך פרט לחתן וצלכתך בדרך פרט לעוסק במזוה וגירסא זו נראה דהכי משמע קרא כשבת דידך הוא דמיחייבת בק"ש ולא כשצט דמזוה שאמה יושב ומחשב כצעילת מזוה וצלכתך ממעט עוסק במזוה דמשמע כלכת דידך ולא כלכת מזוה ומחתן לא הוה ידעינן שאר עוסק במזוה דללמא שאני חתן שאין נקל לו כל כך להסיר הטיירדא מלצו אע"פ שצטיירדא דרשות מיציעי ליה ליחוציה דעמיה ולהסיר מחשבתו טירדמו: **שחררי נאמר בהן פאר**. לקמן כשמעתינ מפרש מדקא אמר ליה רחמנא ליחזקאל פאלך חפוש עלין את הוא דמיחייבת אבל כולי עלמא פטירי והא דמשמע לישאנ שהטעם תלוי משום דאיקרו פאר ואכל לאו כר פאר הוא וכשמתפאר מראה כעצמו שאינו אכל לא איתא למימר אלא דלא ליפיין מהכא לפוטרו משאר מלות דשאני תפילין דאיקרו פאר וא"ת ומאי שנא גבי תפילין דלמרינן דדוקא ליחזקאל קאמר ליה ולא לשאר אכלים וגבי תלמוד תורה אמרינן פ"ק דמועד קטן (דף טו.) אבל אסור בת"מ מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנך דוס דעצדי שאר אכלים כיחזקאל יש לומר כדבברי תורה ששינה צו הכתוב מ"ע איט לן למימר משום דאכל אסור כדבברי תורה אבל כתפילין אמאי הוצרך לומר לו שייית תפילין אס לא כשביל שהייתי כסור לאוסרו: מישאל

במחשבת צעילה כך פי' כקונטרס וסוגיא דשמעתין משמע דמוצלכתך בדרך ממעט האי דבמזוה קא עסיק וציליהי פ"ק דברכות (דף יא.) הגרסא להפך דגרס התם" כשבתך פרט לחתן וצלכתך בדרך פרט לעוסק במזוה וגירסא זו נראה דהכי משמע קרא כשבת דידך הוא דמיחייבת בק"ש ולא כשצט דמזוה שאמה יושב ומחשב כצעילת מזוה וצלכתך ממעט עוסק במזוה דמשמע כלכת דידך ולא כלכת מזוה ומחתן לא הוה ידעינן שאר עוסק במזוה דללמא שאני חתן שאין נקל לו כל כך להסיר הטיירדא מלצו אע"פ שצטיירדא דרשות מיציעי ליה ליחוציה דעמיה ולהסיר מחשבתו טירדמו: **שחררי נאמר בהן פאר**. לקמן כשמעתינ מפרש מדקא אמר ליה רחמנא ליחזקאל פאלך חפוש עלין את הוא דמיחייבת אבל כולי עלמא פטירי והא דמשמע לישאנ שהטעם תלוי משום דאיקרו פאר ואכל לאו כר פאר הוא וכשמתפאר מראה כעצמו שאינו אכל לא איתא למימר אלא דלא ליפיין מהכא לפוטרו משאר מלות דשאני תפילין דאיקרו פאר וא"ת ומאי שנא גבי תפילין דלמרינן דדוקא ליחזקאל קאמר ליה ולא לשאר אכלים וגבי תלמוד תורה אמרינן פ"ק דמועד קטן (דף טו.) אבל אסור בת"מ מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנך דוס דעצדי שאר אכלים כיחזקאל יש לומר כדבברי תורה ששינה צו הכתוב מ"ע איט לן למימר משום דאכל אסור כדבברי תורה אבל כתפילין אמאי הוצרך לומר לו שייית תפילין אס לא כשביל שהייתי כסור לאוסרו: מישאל

עין משפט ונר מצוה

א [מ"י] פ"ו מה' סוכה הל' ד טו"ש"ע א"ח ס' מרמ טע"ו [ז]:
ב ב מ"י פט"ו הל' ד ופכ"ו מהלכות שבת הלכה ד ופ"ו מהל' עירובין הלכה ד סמג לאזין סה ועשין דרבנן א טו"ש"ע א"ח ס' שלו פט"ף ב:
ב ג מ"י פ"ד מהל' ק"ש הלכה א סמג עשין יח טו"ש"ע א"ח ס' ע סע"ף ג:
בו ד מ"י פ"ד מהלכות אכל הלכה ט סמג עשין דרבנן ב טו"ש"ע א"ח ס' לח סע"ף א וטו"ש"ע י"ד ס' שפ סע"ף א ופי' שפח סע"ף א:

תורה אור השלם

- ↑ ושננתם לבניך ודברתם בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכרך ובקמוקך: דברים ו ז
- ↑ וידי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשת הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא: במדבר ט ו

לעני רש"י

ווליא"ה (וליד' א.), בקעה, עמק.

רבינו חננאל

יותר מבית סאתים. ושניקן החתם כדקתני טעמא, משום דהויא תשמישתיה לאייר, כלומר אין שם בית, וכל דירה שתשמישיה לאייר אין מטלטלין בה יותר מבית סאתים. ת"ש שבת בהל שובבה כו' משטות היא. **פ"סבא** שלוחי מצוה פטורין מן המצוה. כמא לן, דתנו רבנן בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה, ובלכתך בדרך פרט לחתן. ודייק' מדרותה ליה לקרא למכתב וכלכת בדרך, כשממע אצי"ג דאוויל לדבר סתמא, חייב, ובת' בלכתך, דמשמע בלכת דידך דהוא רשות מיחייבת למקרי קרית שמע, אבל בלכת דמצוה פטורית. שמעינן מינה העוסק במצוה פטור מן המצוה אחרת. הא דתניא פרט לחתן, והוא דכנס בתולה דטריד טירדא של מצוה, ולפיכך פטור. אבל מאן דטריד טירדא חייב, דאמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין, מפני שנא' בהן פאר, והני אששים אשר היו טמאים וגו', נושאי אורנו של יוסף היו דברי יוסי הגלילי,